

МУИС-ийн профессор, БОАХ-ны гүйцэтгэх захирал
О.Алтансүх

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ АУДИТЫН ҮЙЛ ЯВЦ БА ХЯЗГААРЛАЛТ

Эрдэнэтийн УБҮ дэх байгаль орчны аудитын практик сургалт
2017-08-29

Ерөнхий схем

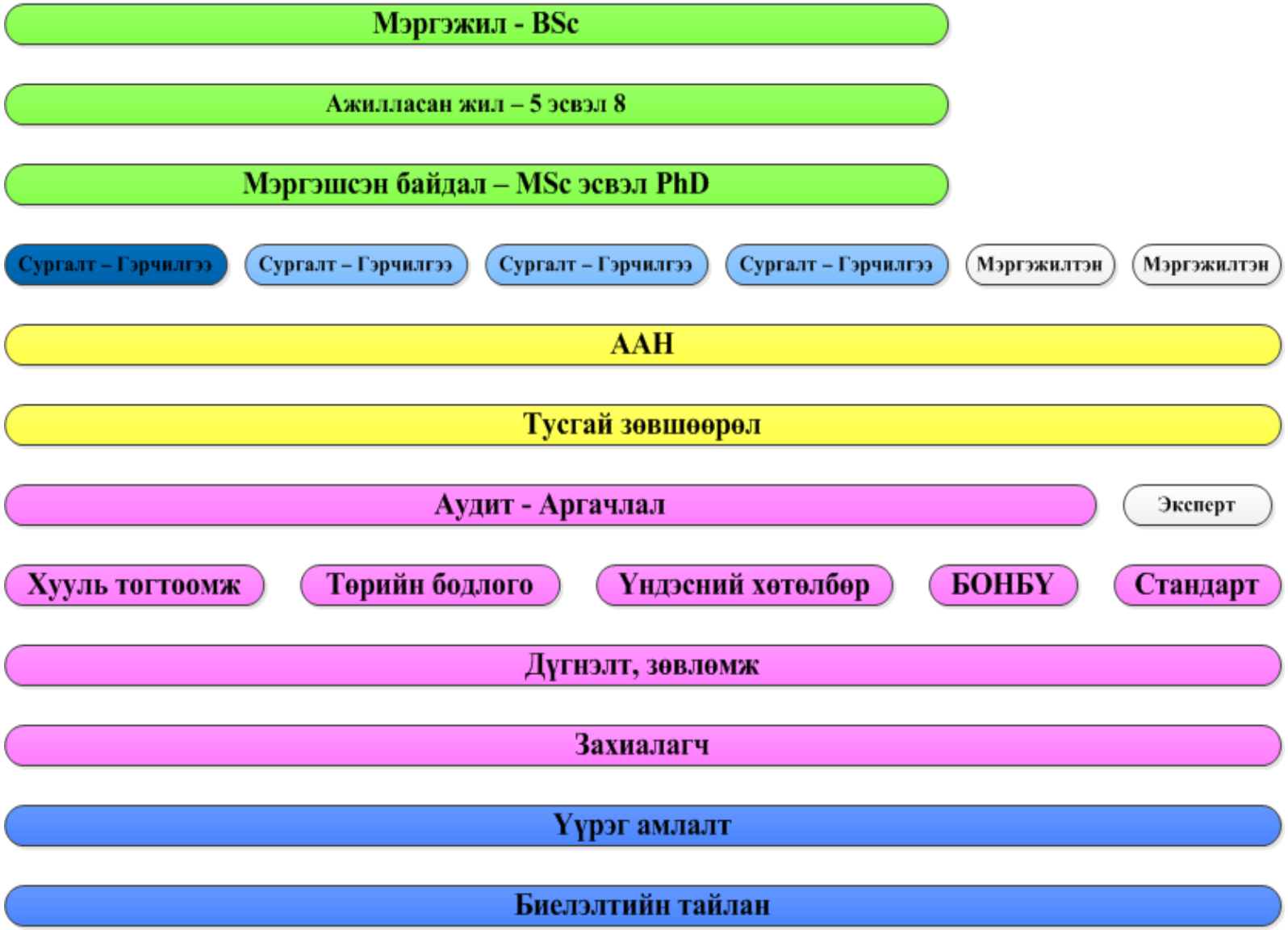

Үйл явц

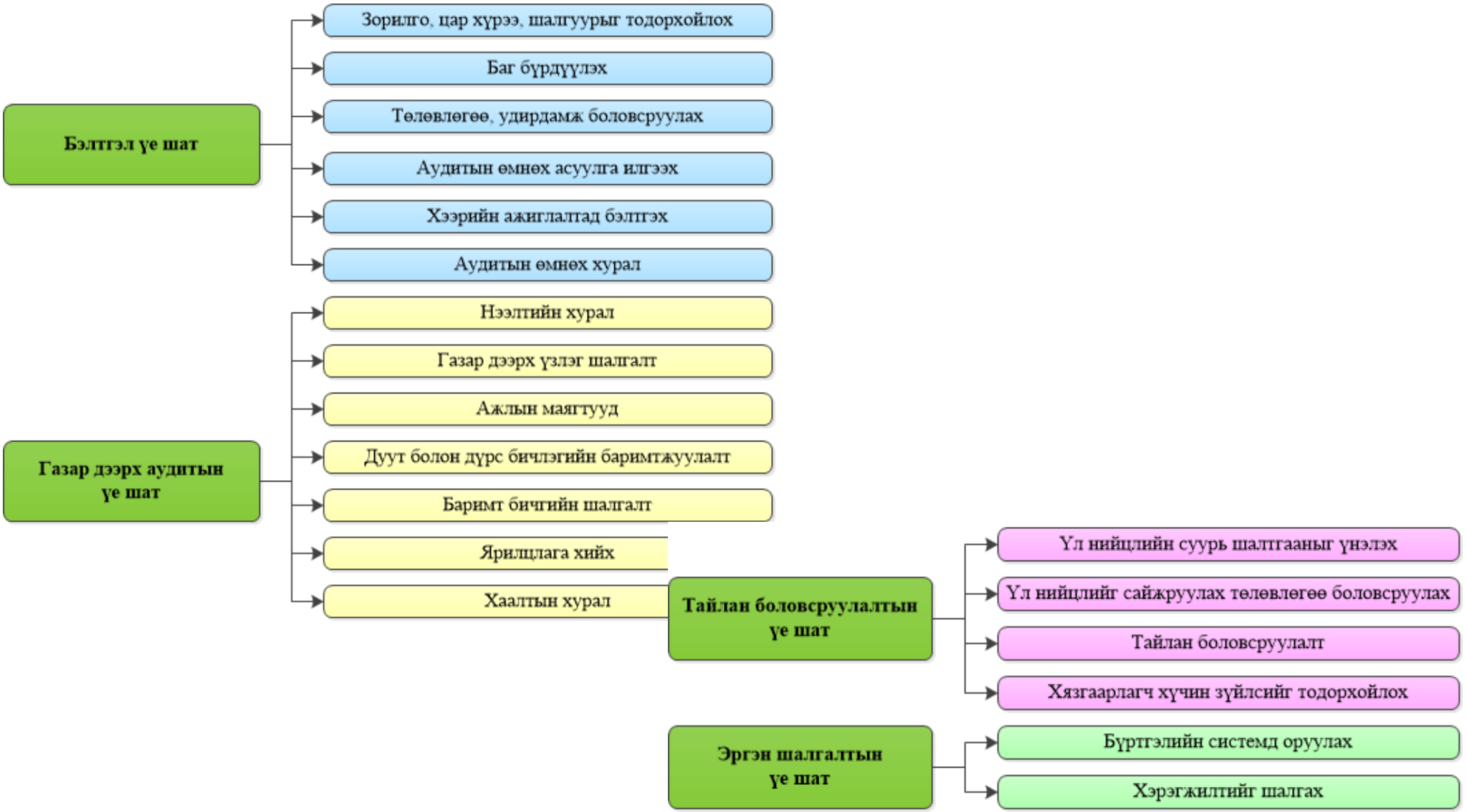
Бэлтгэл үе шат
Зорилго, цар хүрээ, шалгуурыг тодорхойлох
Баг бүрдүүлэх
Төлөвлөгөө, удирдамж боловсруулах
Аудитын өмнөх асуулга илгээх
Хээрийн ажиглалтад бэлтгэх
Аудитын өмнөх хурал
Газар дээрх аудитын үе шат
Нээлтийн хурал
Газар дээрх үзлэг шалгалт
Ажлын маягтууд
Дуут болон дүрс бичлэгийн баримтжуулалт
Баримт бичгийн шалгалт
Ярилцлага хийх
Хаалтын хурал
Тайлан боловсруулалтын үе шат
Үл нийцлийн суурь шалтгааныг үнэлэх
Үл нийцлийг сайжруулах төлөвлөгөө боловсруулах
Тайлан боловсруулалт
Хязгаарлагч хүчин зүйлсийг тодорхойлох
Эргэн шалгалтын үе шат
Бүртгэлийн системд оруулах
Хэрэгжилтийг шалгах

Хязгаарлалт

1. Хамрах хүрээ буюу чиглэл
2. Хууль эрх зүй
3. Цаг хугацаа
   - ~ Аудит гүйцэтгэх хугацаа
4. Орон зай
   - ~ Төслийн талбай ба гадагш, тээвэрлэлт, цахилгаан шугам сүлжээ гэх мэт
5. Обьект
   - ~ Төслийн үйл ажиллагаа явагдаж буй цех, тасаг
6. Бичиг баримт буюу нотолгоо
   - ~ Гуравдагч этгээдээс бичиг баримт авахгүй, түүнийг аудитын шалгуурт тооцохгүй.
7. Хуулийн этгээд
   - ~ Зөвхөн захиалагч байгууллагын хүрээнд хийгдэх эсвэл туслан гүйцэтгэгч, ханган нийлүүлэгч, бусад гэрээт ажил гүйцэтгэгч нарын үйл ажиллагаанд аудит хийгдэх эсэх

"БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ АУДИТЫН ХОЛБОО" ТӨБ

Байгаль орчны аудитын чиглэлүүд

Усан орчны менежмент
- ~ Гадаргын
- ~ Гүний
- ~ Ус хангамж, ариутгах татуурга, цэвэрлэх байгууламж
- ~ Нөөцлүүр

Агаар орчин, цаг уур болон хийн ялгаруулалтын менежмент
- ~ Агаарын чанар
- ~ Цаг уурын хэмжилт
- ~ Хийн ялгаруулалт
- ~ Дуу чимээ

Хөрсөн орчин ба газрын менежмент
- ~ Хөрсний чанар, элэгдэл, эвдрэл
- ~ Газар зохион байгуулалт

Биологийн олон янз байдлын менежмент
- ~ Ургамал
- ~ Амьтан
- ~ Ой

Хог хаягдлын менежмент
- ~ Хатуу
- ~ Шингэн
- ~ Барилгын
- ~ Хорт ба аюултай хаягдал
- ~ Үүсэлт, хадгалалт, тээвэрлэлт, устгал
- ~ Тоо бүртгэл

Хими болон аюултай бодисын менежмент
- ~ Хангамж, хадгалалт, ашиглалт, тээвэрлэлт, устгал
- ~ Эрсдэл
- ~ Тоо бүртгэл
- ~ Аюулгүй ажиллагаа

Орчны эрүүл ахуй, ХХАА-ны менежмент
- ~ Орчны бохирдол, эрүүл ахуй, ариун цэвэр
- ~ Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагаа
- ~ Ажилчдын эрүүл мэнд
- ~ Нутгийн оршин суугчдын эрүүл мэнд
- ~ Галын аюулгүй байдал
- ~ Чичиргээ

Нөхөн сэргээлт ба уурхайн хаалт
- ~ Явцын болон хаалтын нөхөн сэргээлт
- ~ Техникийн нөхөн сэргээлт
- ~ Биологийн нөхөн сэргээлт
- ~ Нийгэм-эдийн засгийн нөхөн сэргээлт
- ~ Нөхөн сэргээлтэд ашиглах хөрсний хамгаалалт

Байгаль орчны удирдлага, зохион байгуулалтын систем
- ~ Удирдлага, зохион байгуулалт
- ~ Санхүү, байгалийн нөөцийн төлбөр, хураамж, барьцаа
- ~ Гадаад ба дотоод аудит
- ~ Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн албаны бүтэц
- ~ Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, БОМТ
- ~ Байгаль орчны мэдээллийн сан
- ~ ТХГН

Нийгэм, эдийн засаг, түүх, соёлын дурсгалт зүйлсийн менежмент
- ~ Нийгмийн асуудал
- ~ Олон нийтийн оролцоо
- ~ Эдийн засгийн асуудал
- ~ Тогтвортой хөгжил
- ~ Түүх, соёлын асуудал
- ~ Археологи, палеонтологийн асуудал

Аудитын шалгуур тогтоох хууль тогтоомжийн жагсаалт

1. Олон улсын гэрээ, конвенц – Монгол Улс нэгдэн орсон
2. Үндэсний хөтөлбөр, төлөвлөгөө
3. Монгол Улсын хууль
4. Ерөнхийлөгчийн зарлиг
5. Үндсэн хуулийн цэцийн шийдвэр, шүүхийн тогтоол
6. Улсын их хурлын тогтоол
7. Засгийн газрын тогтоол
8. Сайдын тушаал
9. Агентлаг, хэлтсийн даргын тушаал
10. Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын шийдвэр
11. Засаг даргын захирамж
12. Үндэсний стандарт
13. Байгаль орчинд нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ
14. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
15. Төрийн болон бусад байгуулдлагын албан шаардлага

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

